

vil nok spørge: Hvis denne Familie var blevet boende i Vestjylland, hvor den oprindeligt boede, og skulde have skaffet sine Børn en lignende Uddannelse, hvordan havde det saa egentlig set ud med dens Økonomi? Naar man taler om Adgangen til den højere Undervisning, glemmer man at tage i Betragtning, at der er noget der hedder Kost og Logis borte fra Hjemmet. Det er alligevel, naar alt kommer til alt, det, det kommer an paa, det, der tager de fleste Penge. Det er derfor, jeg siger, at jeg giver ikke ret meget for en Statistik, der er regnet ud paa den Maade som det ærede Medlem for Københavns 1ste Valgkreds'. Saa har København endvidere den store Fordel, som heller ikke skal glemmes, naar Talen er om Undervisning, at her er hele den fortsættende Undervisning, baade paa Universitetet, paa Landbohøjskolen, paa Polyteknisk Læreanstalt og paa Tandlægeskolen, kort sagt alt det, der har nogen Betydning. Københavnerne har den Fordel, at deres Børn kan blive i Hjemmet. Det har mange Fordele. Foruden de økonomiske har det ogsaa den Fordel, der ligger i den Støtte, unge Mennesker har i et Hjem. Naar vi faar alt dette lagt sammen, tror jeg, man med nogenlunde Sindsro kan se paa den Uret, der hidtil er sket Storkøbenhavn med Hensyn til den højere Undervisning. Jeg ved i alt Fald, at jeg for min Del skal ikke lade mig paavirke synderligt af denne tilsyneladende Uret, som ingen Uret er.

Jeg vender tilbage til det Spørgsmaal, som jeg nævnede: Hvad af den højere Undervisning hører egentlig Staten til? Der vil jeg fremkomme med en Tanke, som jeg tror fortjener en lille Smule Overvejelse. Før jeg gør det, maa jeg maaske helst sige, at jeg forbigaar Spørgsmaalet om den private Skole her i København, og den Skueret, der er sat frem i § 7, for det har det ærede Medlem fra Nørresundby (Nørgaard) nu omtalt, og jeg kan ganske slutte mig dertil. Jeg mener, det er en Skueret for den private Skole og vil ikke blive andet; det skulde da være, om det ærede Medlem for Københavns 5te Valgkreds (Borgbjerg) vilde tilføje sit værdifulde Tilsagn om, at han vil støtte den, men mere tror jeg ikke, der kan blive ud af det, thi Udtrykkene er saa vage, at de ikke betyder noget. Naar jeg taler om, at det ærede Medlem for Københavns 5te Valgkreds vil tilføje sit værdifulde Tilsagn om Støtte, saa mener jeg dermed, at det ærede Medlem holdt en køn Tale om, at det laa

Socialdemokraterne fjernt at ville øve aandeligt Tryk, og jeg tvivler ikke om, at det ærede Medlem mener det. (*Fraenkel*: Det gør jeg.) Det tvivler jeg ikke om, men jeg tror ikke, det ærede Medlem ser til Bunds i denne Sag. Der er mange Maader, man kan undertrykke den aandelige Frihed paa, blandt andet kan man undertrykke den ved at sætte al fri aandelig Virksomhed paa Sultekur. Det ærede Medlem kender jo godt til, hvad den legemlige Sult betyder — jeg mener ikke for hans eget Vedkommende, men gennem den dybe Medfølelse, han har med dem, som lever i Nød —, og jeg vil derfor ogsaa haabe, han vil have Forstaaelse af, at aandelig Frihed og ogsaa aandelig Skolefrihed forudsætter, at de Kræfter, som virker i Skolen, kan lever under taalelige Kaar. Den forudsætter ogsaa, at Hjemmene, som har Sans og Interesse for at faa deres Børn undervist paa en bestemt Maade og i en Skole, hvor der er en bestemt ledende Tankegang, ikke som en Følge af, at de ikke har Raad, skal ind under en Aandstvang. Jeg vil haabe, at Socialdemokraterne ogsaa paa dette Omraade vil svare til den Lovprisning af Aandsfriheden, som det ærede Medlem for Københavns 5te Valgkreds fremsatte.

Med Hensyn til Spørgsmaalet om, hvilken Værdi §§ 6 og 7 har, vil jeg blot nævne et Par Udtryk, der er brugte: „Et pædagogisk Særpræg af almen Betydning“ er overordentlig ubestemt. Men ogsaa Udtrykkene angaaende de økonomiske Kaar er overordentlig ubestemte. Der staar: „I de Tilfælde ... yder Staten og Kommunerne Tilskud til Opretholdelse af Fripladser og til Nedsættelse i Betalingen for de Elever, som“ o. s. v. „indtil de forlader Skolen“. Det kan forstaaes saaledes, at det er en ren Overgangsbestemmelse, det kan ogsaa forstaaes saaledes, at der paa de aarlige Finanslove kan ydes et Tilskud til de private Skoler, men hvor stort eller lille det bliver, om det bliver saaledes, at de kan leve deraf, eller om de skal dø deraf, staar der intet om. Der maa i alt Fald foretages en Forandring, da det er en, om jeg saa maa sige, skjult eller rettere sagt, udtalt Forudsætning, at de Principper, som ligger gemt i dette Lovforslag, senere skal anvendes ud over Landet, og det vil da komme til at øve sin økonomiske Virkning paa hele den eksamensberettigede private Skole, ligefra Grundskolen og opæfter. Jeg har nu den Opfattelse, at Skolernes Arbejdsmaade gerne maa være mangfoldig, naar Eleverne